

The background is a deep red color with a fine, white, speckled texture that resembles falling snow. Two dark, gnarled branches cross the frame. Two birds, likely siskins, are perched on the branches. One bird is in the upper half, facing left, and the other is in the lower half, facing right. Both birds have dark heads and backs with white underparts and a distinctive white stripe on their heads. The overall style is that of a classic book cover illustration.

Eva Meijerová

Co vypovídají
příběhy sýkorek
o světě lidí?

Ptačí domek

Host

**přeložila
Veronika
ter Harmsel
Havlíková**

Eva Meijerová

**Ptačí
domek**

Brno 2021

Tato kniha vznikla za laskavé podpory
Nizozemského literárního fondu
This publisher gratefully acknowledges the support
of the Dutch Foundation for Literature

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Het vogelhuis
Copyright © 2016 Eva Meijer and Cossee Publishers
Cover illustration by Internet Archive Book Images
via Flickr (<https://bit.ly/3rSwxKy>)
Translation © Veronika ter Harmsel Havlíková, 2021
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-0717-7 (PDF)
ISBN 978-80-275-0718-4 (ePUB)
ISBN 978-80-275-0719-1 (MobiPocket)

Prolog

1965

Jakub rychle vletí dovnitř, zavolá mě a hned zase vyletí ven. Nervozita se k němu nehodí a také nemívá ve zvyku létat tak daleko od hnízda, když už se ptáčata vylíhla. Normálně přilétne několikrát dopoledne ke krmítku a potom se drží poblíž dřevěné budky na bříze — je to klidný pták, na sýkoru koňadru veliký, dobrý otec.

Sleduji ho, a než vyjdu ze zahrady, už slyším stroje. Utíkám ve dřevácích — škrpálech, které mi klouzají z nouhou — to snad ne, živý plot ne, ne na jaře. Podsaditý chlapík ho zastřihává takovým tím elektrickým přístrojem, přes hluk mě neslyší. Vecpu se mezi stroj a živý plot. Zvuk vše přehlušuje, ve vlnách se přese mě převaluje, proniká mnou.

Když mě chlapík najednou spatří před sebou, vyleká se, vypne tu věc, sundá si z uší chrániče. „Copak je, paninko?“

„Teď tu nemůžete zastřihávat. Živý plot je plný hnízd. Většina mláďat už se vylíhla.“ Hlas mám vyšší než jindy, mám pocit, jako by mě někdo rdousil.

„Tak to se obraťte na obec.“ Stroj zase spustí.

To ne. Větvičky mě píchají do zad. Pohybují se zároveň s ním doleva, doprava.

„Uhněte.“

„Jestli chcete prořezat živý plot, tak mě odsud nejdřív budete muset dostat.“

Vzdychne. „Tak já začnu z druhé strany.“ Tasí přístroj, spíš jako štít než zbraň.

Tam hnízdí drozdi s hnědě tečkovanou hrudí. Vrtím hlavou. „Ať vás to ani nenapadne.“

„Dělám jen svou práci.“

„Dejte mi telefon na svého šéfa.“

Udá mi své jméno a telefonní číslo na ústřednu obecního úřadu. Čekám, dokud úplně nezmezí z pěšiny. Určitě jde k jinému živému plotu.

Všude kolem pískot — po ptačích rodičích nikde ani stopy, mladý život o sobě dává vědět. Rodiče se vrátí, snad se nevydělali příliš. Spěchám zpátky domů, pot mi teče po zádech, nezastavím se, abych si svlékla vestu.

„Mohu hovořit s panem Everittem? Je to naléhavé.“

Zatímco čekám, přisedne si ke mně Terra. Vždycky vycítí, že se něco děje. Ptáci jsou mnohem citlivější než my. Ještě stále jsem trochu zadýchaná.

„Pane Everitte, děkuju, že jste si udělal čas. Tady je Len Howardová z Ditchlingu. Dnes ráno jsem ke svému zděšení zjistila, že jeden z vašich lidí zastřihává živý plot. Je doba hnízdění! Já zkoumám ptáky! Výzkum se naruší.“

Pan Everitt mi sdělí, že mám podat písemnou žádost o přerušování stříhání, aby o ní mohlo rozhodnout obecní zastupitelstvo. Sám toto rozhodnutí přijmout nemůže. Laskavě mu poděkuji a požádám o záruku, že do té doby se stříhat nebude.

„Vynasnažím se,“ přislíbí. „Většinou mě poslechnou.“
Kašle jako kuřák.

Vím, že jestli se začne opět stříhat, dají mi sýkory hned vědět, přesto jsem po zbytek dne neklidná. Chvillemi vítr připomíná zvuk stříhání, jindy zní jako auto v dálce. I Jakub je dál neklidný. Takhle ho neznám. Může to souviset s věkem — je mu nejméně šest let.

Sestavím dopis. Musejí mě poslechnout.

Druhý den ráno vyrazím zavčasu do vsi. Je první skutečně teplý den v roce, obloha mě tlačí dolů, hlouběji do silnice, tělo mám vlastně příliš těžké, stále těžší. Dříve mi to trvalo bez zastavování deset minut, teď jsem na cestě téměř dvacet minut. Zaklepu na výlohu konzumu. Ještě není devět. „Theo?“ Znovu zatukám, vidím, jak se jeho rozčuchaná kštica pohybuje za pultem. Narovná se, zvedne ruku na pozdrav či na znamení, že mám chvilku počkat.

Rachocení, skřípot železa o železo.

„Gwendolen. Co tě k nám přivádí tak časně?“ Obličej má ještě rozespálý, dělají se mu na něm vrásky jemné jako pavučina.

Říkám mu, že mají v plánu prořezávat živý plot, a ukazuji mu dopis. „Nechceš se pod to také podepsat?“

Nasadí si brýle, pozorně čte, pak ve třech zásuvkách hledá pero. „Včera v obchodě prodávala Esther. Nic není na svém místě. Nemohl jsem najít ani klíč ode dveří.“

„Jak se Esther má?“

„Šetří si na moped. Jejím rodičům se to nezamlouvá, ale ostatní děvčata ho už mají.“ Podívá se na mě přes brýle, pokrčí rameny.

„To už jí je šestnáct?“ Ještě jí mám před očima jako malou holčičku, první dceru jeho dcery. Velmi svéhlavou, oči

jako okna do jiného světa. Ty oči má stále, černě podmalované očními linkami.

„Bude jí za měsíc. Ten dopis tu klidně nech. Dám ho podepsat každému, kdo se tu staví.“

„Skvělý nápad.“ Dohodneme se, že se v průběhu dne ještě vrátím. Poděkuji mu, vezmu si nákupní tašku a obejdu kolečko. Pekař mi dá včerejší chleba. Řezník skrájený lůj. Od zelináře dostanu pytel starých brambor. Vlastně jsem měla v plánu jít do lesní školky v Brightonu, horko mě však přiměje, abych se příkrým ulicím vyhnula. Cestou nahoru mě přiletí pozdravit Jakub a vidím pár červenek, který u mě na zahradě zahnízdil loni. Třeba se letos usadili u sousedky, což není moc rozumné: její kočka je ten největší a nejhroznější lovec ptáků, jakého znám. Je ještě horší než ta malá černá, kterou měla předtím. Sousedka sama je navíc zvědavá a nahlíží do všech budek, takže kočky přesně vědí, kde se budky nacházejí. Už třikrát jsem jí říkala, že je zodpovědná za následná dramata.

V předzahrádce se sluní koňadry, křídla roztažená. Jakub s Jednoočkou II sedí svorně vedle sebe, zklidnění teplem, jako by se normálně celý den nehašteřili. Terra stojí na pěšině, přesně tam, kudy vždycky chodím. Nejstarší Jakubův syn trůní na nízké, široké větvi. Je o něco pomalejší než ostatní a rád využívá mého krmítka. Vevnitř si kecnu na zelenou soustruženou židli. Za chvíli abych celou tu výpravu absolvovala znovu. Ve vlasech mi přistane Lékorka, hned zase vzlétne, s Límečkem v závěsu. Je to hra, na kterou ptáčata přicházejí každým rokem znovu a znovu. Udělají tři kolečka od skříně k mé hlavě, od hlavy na stůl, od stolu na skříň, pak vylétnou z okna, tak rychle a plná okamžiku, jen toho přítomného okamžiku.

Jakub mě přiletí varovat na začátek pěšiny. Víím, že začali, ještě než to zaslechnu. Poté, co jsem obdržela dopis od obce — bohužel, nelze, individuální zájmy, plánování — a zaslala stížnost, nevzdálila jsem se od domu téměř dva týdny. Včera jsem dostala zprávu, že starosta mou stížnost zvážil, a domnívala jsem se, že nebezpečí je zažehnáno. Pádím, seč můžu, kulhavě jako starý kůň, jsou tu teď tři. Jakub létá sem a tam jako pominutý, stejně jako ostatní koňadry, červenky a párek vrabců.

„Tam jsou hnízda,“ volám, srdce mi tluče až v krku, už se stalo, zbývají jen kosi, možná právě vylétli z hnízda, červenky na to byly určitě ještě příliš malé.

Mladík s polodlouhými ryšavými vlasy a kulatým obličejem plným pih si sundá chrániče sluchu. „Co říkáte?“

„Zabili jste všechna ptáčata.“ Dštím ze sebe slova a s nimi i sliny.

Dívá se na živý plot, mhouří oči proti slunci, zadrží dech, váhá. „Promiňte.“

„Jen se koukněte.“ Jakub volá a nařiká, vrabci švitoří, přivolávají ostatní vrabce. Kosi vydávají plačtivý zvuk, jaký u nich neznám.

Mladík hledí na drozdy, červenky a sýkory, létající sem a tam přes živý plot, pohlédne na pole a zpět, přes hlavy kolegů na mě. Modré oči mu zastře mrak. Zastaví oba muže, ukazuje na vrabce šikmo před sebou. Ztichnou — o to hlasitěji slyším ptáky. Volají a křičí jako při útoku strak, ale bez konce.

Zůstanu venku, dokud chlapi nezmizí z dohledu. Všichni ptáci živý plot opustili, zůstává jen Jakub. Volám ho, nabízím mu oříšek. Nepřilétne.

Jdu podél živého plotu, hledám hnízda, zbylá ptáčata, nic už nevidím, pouze pírka mezi uřezanými lístky a větvemi. Na rohu najdu vypadlé mládě, vrabčáka, sotva opeřeného — opatrně zvednu hnědé tělíčko, hned vím, že je něco v nepořádku. Ptáček se chvěje, pak nastane úplné ticho, mnohem tišší než ticho obsahující život. Druhou rukou vyhrabu v zemi pod živým plotem důlek, jemně ho do něj uložím, zahrnu ho hlínou.

Ticho se kolem mě ovine a doprovází mě domů, kde poletují koňadry, nervózněji než jindy. Naplním jim krmítko, dříve než obvykle, třeba je to rozptýlí — oříšky, chleba, pár kousků hrušky, nic tučného, protože je doba hnízdění.

Zeleň pozdního jara je nadále ohromující, jiskrná — nádhera. Posadím se do jednoho ze starých zahradních křesel před domem, kyčel jako by mi měl vyhrěznout z těla. Zatracená staroba.

Na rameni mi přistane Terra. Pařátky zapichuje do látky mé blůzky. Je přítulná, nikdy však nespí vevnitř. Postavila si hnízdo na vysoké jabloni, nikoli v živém plotě, díkybohu. Prořezávání na ni neudělalo dojem — už toho zažila dost, aby věděla, že rozčilovat se nemá cenu. Zobáčkem mi tůká do ramene, jemňoučce, jako by mi chtěla něco připomenout.

Hvězda

1

Behaviorismus, nejvýznamnější filozofie za současným etologickým výzkumem, vychází z toho, že vědecky správné údaje lze získat pouze v situaci zbavené jiných podnětů, kdy lze reakce měřit v reprodukovatelných experimentech. To, co mají zvířata, včetně lidí, v hlavě, se považuje za černou skříňku, k níž nemáme přístup. Popis chování v tomto pojetí vědeckého výzkumu ničemu nepřispívá, protože jej nelze objektivně měřit. Darwinovo dílo o kognici zvířat je například považováno za nevědecké, protože je z větší části založeno na anekdotách. Behaviorismus však takřka nezohledňuje skutečnost, že mnoho zvířat se v zajetí chová jinak než ve volné přírodě. Většina ptáků je od přírody plachá, často se lidí dokonce bojí, a pokud je chováme v laboratořích, ovlivní to jejich chování, a tedy i výsledky výzkumu. Kromě toho výzkum měřitelných reakcí vycházející z toho, že myšlenky a pocity zvířat nejsou poznatelné, přináší výsledky, které tento obrázek potvrdí. Když budete někoho považovat za stroj, odrazí se to ve vašich badatelských otázkách a tím se vymezí prostor, v němž bude předmět vašeho výzkumu — předmět zde píšu záměrně — moci odpovídat. Ten takzvaně objektivní způsob studia zvířat je tudíž stejně zabarvený předpoklady jako ostatní metody.

Už je to přes deset let, co jsem se přestěhovala do tohoto domku v západním Sussexu, kterému budu říkat Ptačí domek. Stojí u lesa, poblíž chráněné přírodní oblasti, kde žije bezpočet ptáků a dalších zvířat — hřivnáči a kukačky, lišky a jezevci, hraboši a krtci, káňata a puštíci, budníčci a poláci. Na stromech a v keřích kolem domu žije spousta drobného ptactva jako kosi, sýkory koňadry, červenky a vrabci. Postavila jsem jim na plácku před domem krmítko, které jsem v sedm hodin ráno a v pět odpoledne plnila všelijakými dobrotami. Také jsem jim tam dala vaničku a zavěsila několik budek — na dům, na starý buk a na jabloň. Netrvalo dlouho a objevily se první zvědavé sýkorky. Okamžitě je vyhnali vrabci, kteří se zmocní každého území, když dostanou příležitost. Vrabci se mě však báli víc než sýkory, a jelikož jsem hodně vysedávala na lavičce na zahradě a ptáky pozorovala, mohli se nakrmit a prozkoumat změny v domě všichni.

Přijela jsem v únoru 1938. Většina ptáků si už hledala hnízdiště a v některých případech i vhodného partnera. Všímali si víc sebe navzájem než mě. V průběhu března se to začalo měnit. Jedna ze sýkor, Billy, starší sameček s hrdým držením těla a pronikavým hlasem, byl smělejší než ostatní. Každé ráno přilétal ke krmítku jako první a každé odpoledne se chodil koupat do vaničky. Jednoho teplého dubnového dne vletěl otevřeným oknem dovnitř, obkroužil obývací pokoj a rychle zase vyrazil ven. Druhý den přiletěl znovu. Koňadry se učí mimo jiné tím, že se vzájemně bedlivě pozorují, proto s Billym záhy dovnitř přiletěla i Zelenka, jeho partnerka, kterou jsem tak pojmenovala pro zelený lesk peří. Od té chvíle jsem nechávala vždy otevřený světlík, aby mohli létat tam a zpátky. To byl začátek zvláštního způsobu bydlení, který trvá doposud a z něhož jsem se hodně naučila.

1900

„Lennie, podívej.“ Tatínek drží něco v rukou. Utíkám k němu.
„Sýkorka?“

„Modřinka. Vypadla z hnízda, našel jsem ji pod jedním bukem vedle dívčí školy. No, vlastně ji našel Peter.“ Peter vrtí ocasem, protože slyší své jméno. „Podrž ji na chvíli, já dojdou pro krabičku.“

Ta peříčka — něco tak hebkého jsem ještě nikdy necítla. Udělám z dlaní mističku, hnízdečko, a zvednu je k ústům. Dám ptáčkovi pusinku. Je tak hebký! Takovou modrou hlavičku má! Zvířátko se pohne, oťepe se, já se leknu, ale ruce držím pevně u sebe.

„Polož ji sem. Velmi opatrně.“ Tatínek přinesl ze studovny kartonovou krabičku, na jejím dně je stará šála.

Mističku z dlaní položím až na dno krabice, pak dlaně pomalu rozevřu.

„Výborně. Teď jí skočíme pro něco k snědku.“ Vezme mě za ruku. Olive, Kingsley a Dudley jsou ve škole, mě máti ještě nepustila a teď mám štěstí. Teď mám konečně taky jednu štěstí. „Florence?“ Tatínek nakoukne do matčina pokoje. „Zajdeme s Lennie pro kousek tatarského bifteku pro sýkorku.“

„Říkej jí prostě Gwendolen. Copak nemáš nic na práci?“ Matččin hlas má lehčí tón než v uplynulých dnech. Třeba už ji přestala bolet hlava.

Tatínek nad tím mávne rukou.

„Pojď sem, Gwendolen.“ S odporem vejdu do temného pokoje. Je to tu cítit spánkem a něčím dalším, něčím starým. Máti mi upraví šaty a přitiskne mě k sobě. To ona tak zavání. Když mě pustí, utíkám rychle k tatínkovi, který na mě venku čeká.

Poskakují po široké ulici, tak pomalu, abych zůstala těsně vedle něho. „Kam jdeme?“

„Nejdříve k řezníkovi a pak k panu Voltovi.“

Skáču čím dál výš, jde mi to opravdu dobře. Má chodidla dopadají na chodník zároveň s těmi tatínkovými. Pa-dam, pa-dam, kopyta polovičního koně.

U řezníka musí Peter čekat venku. Sedne si, už to zná. Pohladím ho po bílém čumáku, potom vběhnu dovnitř za tatínkem.

„Kousíček tatarského bifteku, prosím. Je to pro sýkoru modřinku, nemusí ho být moc.“ Tlustoch James nepracuje v řeznictví vždycky, jen když tam není pan Johnson osobně. Je dost pomalý a nedává kolečko salámu.

„Děkuju. Dal byste mi k tomu kolečko salámu?“

Tlustoch James pokrčí rameny, otočí se a salám ukrojí. Tatínek na mě mrkne. Venku roztrhne kolečko vejpůl, jedna půlka je pro Petera, druhá pro mě.

Pan Volt prodává všechno možné. Jedno oko má o něco níž než to druhé, a taky trochu vypoulené. Dudley říkal, že mu někdo dal ránu a to oko mu vyletělo z důlku a nedá se už vrátit dovnitř, a Olive tvrdí, že na něj už nevidí, jenže on se jím na mě vždycky dívá, jako by mě

viděl, jako by jím naopak viděl lépe, viděl věci, které ostatní nevidí.

„Dobrý den, pane Howarde, dobrý den, holčičko. Co pro vás mohu udělat?“

„Trochu ptačího zobu, prosím, pro modřinku.“

„Univerzální krmivo. Kolik?“ Vezme plechovku z horní police a papírový sáček.

„Dokud nebude moct zase létat.“

Celý obchod je plný plechovek a v koutě stojí kostra. Jdu k ní, sahám na kosti, když se pohne, ucouvnu.

„Málem bych zapomněl, dávej pozor,“ říká mi pan Volt. „Někdy do ní vstoupí duch.“

„Kolik vám dám?“ ptá se tatínek.

„Ale, v tomhle množství se to ani nevyplatí počítat. Holčičko?“

Jdu k pultu.

„Pavouka, nebo brouka?“

„Brouka.“

Z jedné zavařovací sklenice pod pultem pro mě vytáhne bonbon, je zelenočervený, ve tvaru brouka.

„Děkuju.“ Udělám pukrle, jak jsem se to učila s Olive.

„Ty jsi mi ale slušně vychovaná.“

Peter utíká domů před námi. Bonbon je měkký a hodně sladký. Vyndám si ho z pusy, abych se podívala, jestli ještě drží tvar. Z brouka se stala skvrna. Flekáč skvrnitý.

Tessa nám otevře dveře, právě když přijdeme. Proběhnu kolem ní přes halu s vysokým stropem do pokoje, kde na stole stále ještě leží krabička s modřinkou.

„Ještě žije.“

„Výborně. Tak se do toho pustíme. Kolik je hodin?“

Jdu k hodinám na parapetu. „Jsou tři.“

„Přesně tři?“

„Skoro přesně. Tři a jedna, ne, a dvě minuty.“

„To je skoro přesně. Dobře mě poslouchej: ptáčka musíme krmit každé tři hodiny.“ Udělá z tatarského bifteku kuličku, malíčkem ji vtlačí do hrdélka. Ptáče polkne. Tiše zavýskám.

„Za chvílku připravím směs ze zobu a tatarského bifteku, rozmělněnou s vodou. A začneme krmit. Když bude ptáček zítra ještě naživu, můžeš to také zkusit.“ Nakrmí modřinku další kuličkou, a další, dokud ptáče nepřestane chtít. Tatínek má dlouhé a šikovní prsty. Velmi pozorně se zblízka dívám, abych to zítra také svedla.

„Popros Kokkie, jestli nemá ohřívadlo, mám dojem, že tomu mrněti je zima.“

„Můžu si ho taky pochovat?“

Tatínek zavrtí hlavou. Utíkám do kuchyně. „Kokkie, Kokkie, máme sýkorku. Neměla bys ohřívadlo? Je jí zima.“ Poskakují z levé nohy na pravou, z pravé na levou.

„Klid, děvenko.“ Kokkie se s námahou narovná. „Nekřič tak, tvé matce není dobře. Pojd’.“ Následuji ji po úzkých, příkrých schodech do sklepa, po malých krůčcích, ruku opřenou o studenou, vlhkou zeď.

„Když zůstane do zítřka naživu, můžu ji krmit.“

Kokkie huhlá, z otevřené skříně u zadní stěny bere ohřívadlo. Vezmu si ho od ní. „Opatrně s ním,“ volá za mnou. Už jsem téměř nahoře.

Hvězda

2

Na zahradě Ptačího domku a kolem ní žil bezpočet sýkor, kosů, vrabců a červenek. Byli tam i stálí návštěvníci, mimo jiné kavky, vrány, sojky, modřinky, špačci, pěnkavy a datlové. Někteří ptáci se každoročně vraceli, třeba vlaštovky; jiní se zastavili jen jednou. Byli tu nestěhovaví ptáci, kteří zůstávali celý život poblíž; jiní přilétali na sezonu nebo na několik let. Nakoukli tam ptáci téměř všech druhů, jen krkavcovité jsem se do zahrady snažila pokud možno nepouštět. Ruší drobnější ptáky a vykrádají jim hnízda. Nejsilnější pouto jsem si vybudovala s koňadrami. Sýkory koňadry jsou snad nejchytřejší ptáci vůbec, a navíc jsou velmi zvědavé; ideální partnery ve výzkumu.

Billy se Zelenkou byli při svých prvních krátkých návštěvách ještě trochu plaší, ale brzy poletovali po domě, zvláště když podzim přešel v zimu s týdny trvajícím sněžením. Ostatní koňadry následovaly jejich příkladu a onoho prosince si první z nich vyhledávaly nocležiště v domě. Ne vždy volily šťastně — dělaly si hnízdečka mezi garnýžemi a stropem nebo v drážce posuvných dveří, takže je nebylo možné zavírat, a proto jsem sama tu a tam zavěsila budky — staré kartonové obaly, dřevěné bedýnky. Vždy rychle

pochořily, k řemu mají sloužit, a různé sýkory si záhy zabraly vlastní hnízdeřko. Vevnitř se o budky nehařeřily tolik jako venku, možná proto, že vnitřek považovaly za mé teritorium. Ostatně v době hnízdění si vždy hledaly místo venku, doposud žádná koňadra neseděla na vejřích v domě.

Koňadry se se mnou seznamovaly, a ačkoli jsem svou přítomností jejich chování někdy ovlivňovala (když jsem například znenadání vstala, polekaly se, a když jsem vcházela do domu, vždy jsem za dveřmi volala „oříšek“, aby věděly, že to jsem já), většinou si žily po svém. To mi poskytlo příležitost zkoumat nejen jejich chování, mohla jsem také zblízka zmapovat jejich vzájemné vztahy. Takto jsem dobře poznala nejméně řtyřicet koňader, přičemž každá z nich měla své preference a přání. Od ptáků jsem se naučila, že individuální inteligence hraje v jejich chování a volbách mnohem větší roli než přírodní pudy ři to, co vědci nazývají „instinktem“. Abych mohla ptáky takhle zkoumat, bylo důležité, aby ke mně chodilo co nejméně lidí — ptáci reagují na sebemenší změnu hlasu nebo vyrušení, i návštěvníci, kteří se snažili nedělat hluk, se řasto chovali tak, že před nimi ptáci prchali. Když se ptáci polekají, trvá dlouho, než se vrátí — většinou nejméně půl dne.

V interakci s koňadrami jsem si řasto připadala neořhrabaná a pomalá. Sýkory slyší lépe než lidé a zrakový záběr mají rozsáhlejší. Oči jsou umístěné po stranách hlavy a vidí řástečně monokulárně i binokulárně (oběma očima najednou), jejich zorné pole je velice řiroké. Mají bystřejší vnímání než lidé. Nejenže jsou mnohem citlivější na narušení svého životního prostoru, ale reagují i na změny počasí, barvu ovoce a hlavně bobulí, na pohyb ostatních zvířat. Přirozeně toho máme také dost společného. Stejně jako

lidé lpějí sýkory na zvycích a mají stálé rituály, například při jídle a spaní. V budkách uvnitř spalo většinou nějakých šest, sedm koňader. Některé přilétaly dovnitř, jen když byla opravdu zima, některé přespávaly v krabici na římse u stropu ložnice po většinu roku.

Ptáci mezi sebou stejně jako my komunikují všemožnými způsoby — voláním a zpěvem, držením těla, zvukem, který vydávají křídly, očním kontaktem, doteky, pohyby, tanečky. Interakce mezi mnou a sýkorami začala být záhy stejně bohatá a rozmanitá. Pravidelně jsem na ně mluvila. Často podle tónu hlasu intuitivně poznaly, co po nich chci, a po čase se naučily znát význam slov, která jsem používala. Rozuměly gestům, která jsem dělala, a navazovaly jsme oční kontakt. Někteří ptáčci si rádi sedali ke mně nebo na mě. Ptáci mě vidí vždycky dříve než já je; když k nim obrátím tvář, už jsou ke mně otočení — nejenže mě dříve spatří, protože mají oči po stranách, také se rychleji pohybují. Ze začátku jsem měla pocit, že oni rozumějí lépe mně než já jim, později jsem je dokázala přečíst stejně dobře jako oni mě. Některým jedincům jsem pochopitelně rozuměla lépe než ostatním, stejně jako to funguje i mezi lidmi. Několik ptáků bylo velmi mimořádných: Lysohlávek, sameček sýkory koňadry, ke sklonku života zkontrol tak moc, že mi seděl v podstatě celý den na klíně. Twist, statečná a velmi inteligentní samička, má první průvodkyně sýkorčí řeči. A pochopitelně Hvězda, nejbystřejší koňadra, jakou jsem kdy poznala a k níž jsem si vytvořila nejsilnější pouto.